ת"ש (א) [א]אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בזמן שלא שמע הבעל או שמע והפר או שמע ושתק ומת בו ביום ואי אמרת גירושין כשתיקה דמו ליתני נמי או שמע וגירש מדלא תני הכי ש"מ גירושין כהקמה דמו אימא סיפא [ב]אבל אם שמע וקיים או שמע ושתק ומת ביום של אחריו אין יכול להפר ואי אמרת גירושין כהקמה דמו ליתני (א) ואם שמע וגירש אלא מדלא קתני הכי ש"מ גירושין כשתיקה דמו אלא [ג]מהא ליכא למשמע מינה אי רישא דוקא נסיב סיפא משום רישא אי סיפא דוקא נסיב [ד]רישא משום סיפא ת"ש נדרה והיא ארוסה ונתגרשה ונתארסה בו ביום אפילו למאה אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה ש"מ גירושין כשתיקה דמו דאי כהקמה דמו מי מצי מיפר ארוס אחרון נידרי דאוקים ארוס ראשון הב"ע [ה]בשלא שמע ארוס ראשון אי הכי מאי איריא בו ביום אפילו לאחר מאה ימים נמי כשלא שמע ארוס ושמע האב [ו]דבו ביום הוא דמצי מיפר אבל מכאן ואילך לא מצי מיפר תא שמע [ז]נדרה בו ביום גירשה והחזירה בו ביום אין יכול להפר שמע מינה גירושין כהקמה דמו אמרי הכא בנשואה עסקינן והיינו טעמא דאין יכול להפר משום [ח]דאין הבעל מיפר בקודמין:

מתני'

רש"י

אי רישא דוקא נסיב סיפא משום רישא. כלומר לא תקשה סיפא לרישא אע"ג דמרישא שמעינן דגירושין כהקמה דמו ובסיפא שמעינן דכשתיקה דמו לא קשיין אהדדי דאימא רישא דוקא דגירושין כי הקמה דמו והאי דלא תני סיפא (ב) שמע וגירשה משום דלא נסיב לה אלא משום רישא ותנא לא בעי לאוסופי מידי בסיפא טפי מרישא: **א"נ סיפא** (ג)**נמי דוקא.** דגירושין כשתיקה דמו: **הכא כמאי עסקינן בשלא שמע ארוס ראשון.** קודם שגירשה והאי מאי מיפר ארוס אחרון הא לאו הכי לא דגירושין כי הקמה דמו: **מאי איריא.** אי נתארסה לאחר בו ביום דמצי למיפר לה: **אפילו לאחר מאה ימים נמי.** אם נתארסה לאחר ליהוי ארוס אחרון מיפר הואיל ולא נראו לארוס ראשון: **אין הכי נמי אלא הכ"ע בשלא שמע ארוס ראשון אבל שמע האב.** והואיל דבו ביום שמע צריך להפר בו ביום כדכתיב ביום שמעו: **הכא בנשואה עסקינן.** הא דקתני גירשה והחזירה כגון שנשאת ונדרה וגירשה ביום ששמע והחזירה בו ביום דעכשיו יצאה שעה אחת לרשות עצמה ואע"פ שהחזירה נעשית כנשואה לאחר דלא מצי מיפר דעכשיו הן קודמין כדתנן (לעיל דף עא.) זה הכלל כל שלא יצאת לרשות עצמה שעה אחת אביה ובעלה מפירין נדריה הא יצאה לרשות עצמה אין מפירין משום דאין הבעל מיפר בקודמין:

ר"ן

ת"ש אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב וכו'. פרשתי למעלה (דף סח.): **אימא סיפא.** אדדייקת מרישא דגרושין כהקמה דמו [דייק] מסיפא דכשתיקה דמו: **אי רישא דוקא.** דלא מצי למיתני גרושין משום דכהקמה דמו נסיב סיפא משום רישא דלא בעי למיתנא בסיפא גוונא חדתא אלא לאפוכינהו לגווני דרישא. אי סיפא דוקא דלא מצי תני בסיפא גירושין משום דכשתיקה דמיין נסיב רישא משום סיפא דלא בעי למיתנא ברישא אלא גווני *דמצי לאפוכי להו בסיפא: **ת"ש נדרה והיא ארוסה וכו' ש"מ גרושין כשתיקה דמיין.** דכיון דקתני בו ביום על כרחין בדאיכא שמיעה עסקינן וקס"ד דשמיעה דארוס היא ולהכי תנא בו ביום לאשמועינן דגרושין כשתיקה דמיין דאי שמיעה דאב היא מאי רבותא כי קתני בו ביום: ודחינן **בשלא שמע ארוס ושמע אב.** ומשום שמיעה דאב הוא דקתני בו ביום ולאו לאשמועינן רבותא אלא דינא הכי הוא דכיון דאיכא שמיעה דאב דוקא בו ביום אבל למחר וליומא אחרינא לא: **ת"ש נדרה בו ביום וכו'.** וקס"ד דבארוסה עסקינן וקתני אין יכול להפר אלמא גרושין כהקמה דמיין והלכך על כרחך מתניתין דקתני בו ביום בשלא שמע ארוס ראשון ושמע אב עסקינן דאי שמע ארוס כיון שגרשה אפילו נתארסה בו ביום לא מצי מיפר: **אמרי הכא בנשואה עסקינן.** לעולם אימא לך דגרושין כשתיקה דמיין והכא היינו טעמא משום דבנשואה עסקינן או בתחילה או בסוף ומש"ה לא מצי מיפר דאין הבעל מיפר בקודמין הלכך אי ארוסה בתחלה ונשואה בסוף היא לא מצי מיפר דאין הבעל מיפר בקודמין ואי נשואה בתחלה וארוסה בסוף היא נמי לא מצי מיפר דכיון שנשאת פקע ליה אב והארוס אינו יכול להפר אלא בשותפות. ונקט ליה לטעמא דאין הבעל מיפר בקודמין משום דהיינו טעמא מחמת שנסתלק לו אב דאי לאו הכי בעל גרע מארוס בתמיה: **ולענין הלכה** כתב הרמב"ן ז"ל כיון דבעיין לא אפשיטא נקטינן לחומרא דגרושין כהקמה דמו והיכא דנדרה ושמע בעלה וגרשה ואהדרה ביומיה לא מצי מיפר לה. אבל הרשב"א ז"ל כתב דנהי דבעיין לא איפשיטא מהך מתנייתא דמייתי' עלה אפשיטא לה ממימריה דשמואל דאמר לעיל (דף עא.) מנא ה"מ דארוס אחרון מיפר נדרים שנדרו לראשון דאלמא קבלה מרביה דכי תנן במתני' בו ביום משום שמיעת ארוס נקט ליה ולא משום שמיעת אב וכיון דשמואל אמר הכי לא שבקינן מאי דפשיטא ליה לשמואל משום מאי דאסתפקא להו בגמרא. וכי תימא א"כ מ"ט לא [פשטינן] בעיין ממימריה דשמואל איכא למימר דממתני' או ממתניתא בעו למפשטה ולא ממימרא דאמוראה ודכוותה הא דבעיא לן לעיל בפ' אין בין המודר (דף לה:) הני כהני שלוחי דידן נינהו או שלוחי דשמיא ולא איפשיטא התם אע"ג דהוה ליה למפשטה ממימריה דרב (ז)המנונא דאמר בפ"ק דקדושין (דף כג:) דשלוחי דשמיא הוו משום דממתני' או ממתניתא הוה בעי למפשטה ולא ממימרא דאמוראה והא נמי דכוותה:

מתני'

מסורת הש"ס

א) לעיל סח: ע. לקמן עה:, ב) [ברכות כה. וש"נ], ג) [לעיל סח: וש"נ], ד) לקמן פט., ה) [גיטין לה: וש"נ], ו) [נ"ל הונא], ז) [ע"כ שייך לדף הקודם], ח) [שייך לע"ב].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ליתני נמי או שמע: (ב) רש"י ד"ה אי רישא וכו'. סיפא או שמע: (ג) ד"ה א"נ סיפא דוקא וכו' כשתיקה דמו וכו' כל"ל ותיבת נמי נמחק:

גליון הש"ס

בהר"ן ד"ה אי רישא כו' דמצי לאפוכי להו כו'. תמוה לי הא א"נ מתני ברישא שמע ושתק וגרשה בו ביום הו"מ לאפוכי בסיפא שמע ושתק וגרשה למחר וכמו דקתני במיתה. וה' יאיר עיני:

מוסף רש"י

בנשואה עסקינן. שנדרה כשהיא ארוסה וגירשה והחזירה שהכניסה לחופה ואין הבעל יכול להפר אע"פ שלא נתגרשה (ראשה בשמו). **דאין הבעל מיפר בקודמין.** בנדרים שקדמו לנשואין (גיטין לה:) דאותן נדרים שנדרה בבית אביה אינו מיפר בעלה, אבל אם היו עליה נדרים קודם שנשאת כשהיתה ארוסה ונכנסה לא מצי מיפר (לעיל עו.).

תוספות

ליתני שמע וגירש. ומת בו ביום, מדלא תני הכי ש"מ: **ליתני שמע וגירש. ומת ביום שלאחריו** דאין אב מיפר, מדלא תני הכי ש"מ: **אלא מהא ליכא למשמע.** דשמא רישא דווקא ושמא סיפא דווקא ולא קשיא רישא אסיפא, דאי רישא דווקא דגירושי' כהקמ' וכדין הוא דליתני בסיפא שמע וגירשה נסיב סיפא מפני רישא דברישא לא מצי למתני ליה, ואי סיפא דווקא דגירושי' כשתיקה, וכדין הוא דברישא מצי למיתני שמע וגירש, משום סיפא לא נסיב לה לא תני לה ברישא: **ת"ש נדרה והיא ארוסה ונתקדשה בו ביום.** וס"ד מדנקט בו ביום מיירי ששמע בעל, וכשגירשה הרי קיים או גירושי' כהקמה.

הכא בנשואה עסקינן. שהחזירה ונשאת: (א)**מהו שיפר בלא שמיעה.** כגון שירא שמא נדרה אשתו ואמר אם נדרה יהו מופרין והוא הדין דנאב נמי מצי למנפי: **והא לא שמע.** אלמא דמהני הפרה בלא שמיעה: **לכי שמע הוא דמיפר.** פי' ה"ר אליעזר לכי שמע יפר לה והפרה דקתני בלא שמע לא מהניא מידי: **א"ב לא שמע למה לי למיפר.** וכי מאחר דהפרתו לא מהניא למה לו להפר קודם ששמע: **ומשני אורחא דצורבא דרבנן לאהדורי.** שמתוך שהיא שומעת הפרה יוצאה מפיו היא סבורה שכבר הם מופרין ואומרת לו כך וכך נדרתי ואז הוא מפר ומיהו לקמן גבי פלוגתא דר"א ורבנן משמע דהפרה ראשונה מהניא מדקאמר דלמא מטרידנא ההיא שעתא ולא אוכל להפר ותועיל הפרה ראשונה ועוד דאי צריך להפר כשישמע לא הוו רבנן פליגי עליה הלכך נראה לי לכי שמע הוא דמפר לה כלומר לכשישמע תועיל הפרה שהפר כבר ומיהו בכל המפרים כתוב לקמן דאמר לכי שמעתא והכא כתוב לכי שמע הוא דמפר ומשמע שצריך לומר הרי הם מופרין לכשאשמע ובע"א לא תועיל הפרה לר"א הלכך הויא נמי הפרה למפרע כיון שאמר בפירוש לכשאשמע אבל הכא אין האב אומר לה לכשאשמע שהרי היא עומדת מיד לצאת מרשותו והפרה זו לא תועיל לנדרים שישמע אחר שתצא מרשותו ואף על גב שנדרה כשהיתה ברשותו כיון דבלותה שעה לאו כר

עין משפט נר מצוה

ל א ב מיי' פי"א מהל' נדרים הלכה טו סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף יח:

לא ג מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם סעיף יח:

לב ד מיי' שם פי"ג הלכה א טוש"ע שם וסעיף כא:

פירוש הרא"ש

ואי תקשי לך אמאי נקט ונתארסה בו ביום כיון שלא הספיק הבעל לשמוע וצריך לפרש דבו ביום אמיתת הבעל קאי ולא איום הנדר וצריך האב להפר ביום מיתת הבעל דנתרוקנה רשות לאב ולגבי חלק הבעל הוה ליה יום שמיעה דעתה נתרוקנה לרשותו להפר לה: **ושמע בעל וגירשה ואהדרה ביומיה.** ובארוסה איירי דאין הבעל מיפר בקודמין כדמסיקנא ובלא אהדרה נמי הוה מצי למימר דאי כשתיקה דמי נתרוקנה רשות לאב ומיפר והאי דנקט ואהדרה לאשמועינן דוקא דאהדרה ביומיה אבל אם עבר היום לא מצי מיפר אפי' הוו גרושין כשתיקה אע"ג דלא היתה תחתיו בסוף היום ומיהו בירושלמי דפרקין לא משמע הכי דגרים בירושלמי גבי פלוגתא דרבי יוסי בר"י ורבנן אי הפרת נדרים היא מעת לעת או עד שתחשך דוקא נשתתק וחזר לדבורו על דעתיה דרבי יוסי בר"י טמנין לו כ"ד שעות ולרבנן לעולם הוא מיפר והולך עד שיחזור לדבורו לפני שקיעת החמה חזר לדבורו לפני שקיעת החמה שעה אחת שוב אינו יכול להפר אלמא שעות שאינו ראוי להפר אינן מן המנין: (ו) **ואי אמרת גרושין בשתיקה דמו.** כיון דקא חשיב כל הגוונין שיכול למצוא שנתרוקנה רשות לאב ליתני נמי או שמע וגירש: **אי רישא דוקא.** ומדלא תנא ושמע וגירש אלמא גירושין כהקמה והיה ראוי לשנותו בסיפא: **אלא דנסיב סיפא משום רישא.** פירוש אינו שונה אלא דבר וחלופו שמע וקיים כנגד שמע והפר ומת ביום שלאחריו כנגד שמע ושתק ומת בו ביום אבל לא רצה לשנות דבר חדש דלא שייך כלל ברישא: **אי סיפא דוקא.** וגירושין כשתיקה ומדלא תנייה היה ראוי לשנותו ברישא אלא דנסיב רישא משום סיפא: **אלמא גרושין בשתיקה דמו.** דס"ד מדנקט בו ביום דאיירי כששמע הארוס ומשני בלא שמע ארוס והאי דנקט בו ביום משום אב נקטיה דאי עבר יום שמיעה של אב לא מצי למתני אביה ובעלה מפירין נדריה: